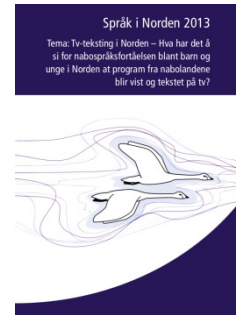

Sprog i Norden

Titel: Dansk og svensk – Fra nabosprog til fremmedsprog?
Forfatter: Mari Bacquin & Robert Zola Christensen
Kilde: Sprog i Norden, 2013, s. 1-16 [i hæftet: s. 67-82]
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Dansk Sprognævn

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Dansk og svensk –Fra nabosprog til fremmedsprog?

Mari Bacquin & Robert Zola Christensen

Hvor godt forstår den unge generation af danskere og svenskere hinanden? Ikke særlig godt, ifølge en undersøgelse foretaget i Malmø og København i efteråret 2012 og foråret 2013. De unge synes heller ikke at være synderligt optaget af, hvad der foregår ligeovre på den anden side af Sundet, hvilket er tankevækkende i en tid, hvor mulighederne for at bevæge sig mellem nabolandene aldrig har været bedre, og den generelle globalisering er mere aktuell end nogensinde. Vi har kigget på udviklingen, siden Øresundsbroen stod færdig, og vi vil rejse spørgsmålet, om det eventuelt er blevet tid til at opgive den traditionsbundne og delvis romantiske synsmåde, vi har haft, når det gælder de to landes samhørighed og sprog.

Af geografiske, samfundsmæssige, kulturelle og sproghistoriske årsager har der i sprogforskningen og i uddannelsessystemet været en tilbøjelighed til at betragte dansk og svensk som nabosprog snarere end fremmedsprog. Baggrunden er den, at både dansk og svensk tilhører den nordiske sprogstamme, og at der helt frem til middelalderen var tale om et nogenlunde homogent dialektområde i det dansk-svenske område. Men herefter, i forbindelse med etableringen af stadig mere selvstændige nationalstater, rigsmålenes opståen og konsolideringen af skriftsprogene, begyndte sprogene at bevæge sig væk fra hinanden, og det er de sådan set blevet ved med lige siden. Denne udvikling har betydet, at hvor folkedigtningen nogenlunde gnidningsfrit kunne trades i Skandinavien i middelalderen, og svenske og danske købmænd udmærket kunne forstå hinanden engang i tiden, ja, så har indbyggerne i de to lande fået stadig vanskeligere ved at kommunikere med hinanden, når de har krydset grænsen. Det er i hvert fald, hvad undersøgelser, der er foretaget på området i flere omgange, har kunnet bekræfte (Maurud 1976; Bø 1978; Börestam 1994; Lundin & Christensen 2001; Delsing & Lundin Åkesson 2005).

I denne artikel vil vi, med udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse foretaget efteråret 2012 og foråret 2013 i gymnasieskoler på begge sider af Sundet, præsentere, hvordan de unge oplever den gensidige, mundtlige sprogforståelse. I forlængelse heraf vil vi diskutere, om udviklingen er ved at

kulminere i to sprog, der ligger så langt fra hinanden, at det er blevet tid til at overveje, om vi bør betragte dem som fremmed- snarere end nabosprog.

Vi er naturligvis udmærket klar over, at det er en provokerende betragtningsmåde, men vi taler om sproghistorie *in it's making* så at sige, og under alle omstændigheder må vi tage virkeligheden til efterretning, som den ser ud, og ikke fastholde den i normative, ideologiske forestillinger om, hvordan den burde være. Når vi om hundrede år kigger tilbage til den tid, vi befinder os i nu, er det altså muligt, at vi vil se tilbage på en periode, fra slutningen af det tyvende århundrede til et stykke ind i det enogtyvende, hvor dansk og svensk gik fra at være nabosprog til at blive fremmedsprog.

Et sådant paradigmeskifte ville naturligvis få store konsekvenser for, hvordan svensk og dansk skal indplaceres i nabolandets uddannelsessystem, samt hvilken status, de to sprog skal tildeles i centraladministrationen. Vi ser allerede visse tendenser, hvad det første angår. I mange skånske gymnasieskoler er det inden for de sidste ti år blevet muligt at vælge dansk som fremmedsprog på linje med f.eks. tysk, fransk og spansk, og på Lunds Universitet, hvor denne artikels forfattere begge er ansat, var danskstudiet tidligere tæt knyttet til studiet af de øvrige nordiske sprog i et komparativt perspektiv, men bliver nu mere udbudt som et selvstændigt emne.

Det kan altså godt være, at dansk og svensk *geografisk* og *genetisk* set er nabosprog, men hvad nu, hvis vi ikke forstår hinanden i *praksis*?

Nabosprog versus fremmedsprog

Siden Einar Haugens pionerundersøgelser af dansk, svensk og norsk sprogforståelse i starten af 1950'erne er *semikommunikation* blevet benyttet som betegnelse for, at der skulle foreligge en situation vi skandinaver imellem, hvor vi hver især kan tale vores eget sprog, men alligevel blive forstået af hinanden (Haugen 1966; Kloss 1978).

Selv om indebyrden af begrebet semikommunikation siden er blevet diskuteret og problematiseret i flere omgange (f.eks. Braunmüller 2002), er der en vis rimelighed i at definere nabosprog som sprog, hvor samtalepartnere mellem to forskellige modersmål er i stand til at kommunikere forholdsvis ubesværet med hinanden på trods af den støj, ulighederne afstedkommer, og den milde akkomodation, situation kræver. Vikør definerer semikommunikation som "the trickle of messages through a rather highlevel of 'codenoise'", og med "codenoise" mener han de forskelle i de sproglige koder, som i og for sig ikke forhindrer forståelse, men ikke desto mindre vanskeliggør den (Vikør 1993:119).

For fremmedsprog er det derimod nødvendigt, at den ene af parterne be-

mestrer den andens sprog, eller at de i fællesskab vælger et tredje sprog som *lingua franca*. Denne stipulative og noget løse definition af fremmed- og nabosprog kan naturligvis ikke anvendes til at tage objektivi målt af, hvordan virkeligheden rent faktisk ser ud, men den er ikke desto mindre velegnet i en undersøgelse som vores, der tager sigte på, hvordan vi faktisk oplever det sprog, der bliver talt i det geografiske naboland.

Undersøgelsens design og informantpopulation

Som informantpopulation har vi udset gymnasieelever fra København og Malmø. På den danske side blev det elever på Borupgaard Gymnasium og Ørestad Gymnasium med i alt 236 elever. På den svenske side deltog Pauli Gymnasium, Bernadottegymnasiet og S:t Petri i Malmø med 210 elever. Majoriteten var 16-18 år med kun få afvigelser.

Gymnasieskolen er ikke helt symmetrisk i Danmark og Sverige, når det gælder programmer og uddannelsesforløb, men til vores formål er det fuldt tilstrækkeligt, at der er tale om elever med en spredning på de forskellige år-gange og linjestudier. Der er flere grunde til, at vi har valgt netop gymnasieelever som vores informanter. De tilhører den unge generation, og det er den, der i fremtiden vil afgøre, hvordan henholdsvis svensk og dansk vil blive opfattet. Der er også den helt praktiske årsag, at gymnasieelever optræder i veldefinerede klynger af 20-30 stykker per klasse, der er lette at gå til. Hertil kommer, at den undersøgelse, vi har foretaget nu i 2012-2013, overlapper en lignende undersøgelse foretaget år 2000, da Øresundsbroen netop stod færdig (Lundin & Christensen 2001). En del af spørgsmålene er de samme, og ved at holde informantpopulationen konstant, giver det et bedre sammenligningsgrundlag de to undersøgelser imellem. Resultaterne fra det tidligere studie vil løbende blive inddraget i det omfang, det synes relevant.¹

Endvidere er valget faldet på Malmø og København, fordi de to storbyer ligger tæt på den fælles grænse, og det niveau af sprogforståelse, vi finder her, må forventes at være højere, end hvis vi henlagde vores feltstudier længere væk fra grænseområdet. Det samme må formodes at gælde den gensidige interesse, eller mangel på samme, danskere og svenskere tilkendegiver.

Undersøgelsen er af den kvantitative, selvrappporterende slags, hvor eleverne, der ikke blev orienteret om, hvad den helt specifikt gik ud på, blev bedt om at udfylde et elektronisk spørgeskema (se bilag). Resultaterne blev regi-

1 Spørgeskemaundersøgelsen i år 2000, der foregik manuelt, blev ikke alene foretaget i Malmø (202 informanter) og København (100 informanter), men tillige i Växjö, Helsingborg og Næstved. De sidstnævnte byer er sorteret fra, når vi i det følgende sammenholder med vores studie.

streret og behandlet på en server under googledocs. Overordnet var hensigten at tage et mål af, om de unge synes, at det er let eller svært at forstå deres naboer, og om de oplever, at de selv bliver forstået. Metoden var at lade eleverne angive svarene på en graderet skala, og ud over dansk og svensk blev der også spurgt til, hvordan de havde det med engelsk. Hvorfor det er interessant, vender vi tilbage til. I hvilken udstrækning de opfattede henholdsvis dansk, svensk og engelsk som smukt eller grimt skulle de også gradere. Eftersom det er et velkendt faktum, at sprogforståelsen er afhængig af den faktiske interaktion sprogbrukerne imellem (se f.eks. Weinreich 1953 og Wardhaug 1998), spørges der også efter karakteren og omfanget af den kontaktflade, fysisk og mediemæssigt, eleverne havde med nabolandet.²

Kontaktflader

Da Øresundsbroen stod færdig for snart 13 år siden, hilste de unge tronarvinger, kronprins Frederik og kronprinsesse Victoria, på hinanden midt på broen, hvor de, som et iscenesat forvarsel om den fremtidige udveksling og integration, vi ville kunne forvente os i fremtiden, trykkede hænder. Disse forventninger er imidlertid kun blevet indfriet i et vist omfang, også ifølge vores undersøgelse.

Det første, der falder i øjnene, er, at ikke mindre end 88 % af de unge danskere kun er på den svenske side en gang om året eller endnu sjældnere. Det er så godt som aldrig, og det er bemærkelsesværdigt i en tid, hvor togene kører hvert tyvende minut mellem København og Malmø, og strækningen ikke tager mere end godt 25 minutter at tilbagelægge.

Som det fremgår er 5 % i Sverige cirka en gang om måneden, mens ingen af de adspurgte er der cirka en gang om ugen. Det overordnede billede er altså, at de unge danskere i meget ringe udstrækning bevæger sig østpå.

Så ser det straks lidt anderledes ud for svenskernes del. De er betydeligt

² I resultatet har vi fjernet de svar, som kom fra personer, der havde nære familierelationer til nabolandet.

oftere i Danmark. 21 %, altså hver femte, er der cirka en gang om måneden, mens samme tal for danskernes vedkommende ligger på 5 %.

Sammenligner vi med undersøgelsen fra 2000, fremkommer den overraskende kendsgerning, at de unge danskere procentuelt set er lige så lidt i Sverige i dag som dengang. I 2000 oplyste 89 %, at de tog til Sverige én gang om året eller mindre, og de øvrige tal fordeler sig nogenlunde som i dag. Broen har altså ikke haft nogen gennemslagskraft blandt de unge danskere.

Når det gælder Sverige, har udviklingen siden 2000 været endnu mere uventet. Hvis vi kan stole på de tal, vi har indhentet, rejser svenskere i aldersgruppen 16-18 i realiteten mindre frem og tilbage over Sundet i dag end på omkring det tidspunkt, da Øresundsbroen stod færdig. Dengang udgjorde mængden, der var i Danmark én gang om året eller mindre, 70 %, mens den i dag er steget med 7 procentpoint til 77. Samtidig tager 21 % af de unge til Danmark én gang om måneden mod 35,6 % i 2000. Disse resultater må siges at være slående med den nye infrastruktur in mente.³

Før og nu

At trafikken mod Danmark fra Sverige er større end vice versa, kan ikke siges at være uventet. Det skal ses i lyset af, at Øresundsbroen forbinder en provins med en hovedstad, der i rigt mål tilbyder kulturelle oplevelser, uddannelses- og arbejdspladser. I forlængelse heraf er det da også naturligt, at flere svenskere end danskere kunne være interesseret i at studere, arbejde eller bo i nabolandet. Dog kommer det bag på os, når vi kigger på tallene, at forskellen er så stor, som den er.

Hvis vi sammenligner medundersøgelsen fra 2000 er denne asymmetri endda blevet væsentlig større. Dengang var der 19 % af danskerne, der sagde ja, og blandt svenskerne 48 %. Forskellige faktorer kan forklare attitudeforandringer på kort og lang sigt. Ikke mindst de økonomiske konjunktursvingninger synes

³ Vi har kontaktet Øresundskonsortiet uden at kunne tilvejebringe mere omfattende statistikker over, hvor ofte de unge, vi interesserer os for, rejser mellem Danmark og Sverige.

at spille en rolle. I begyndelsen af 2000-talet, da broen var færdig, stod den danske krone markant stærkere end den svenske, og Sverige oplevede samtidig økonomisk stagnation. Det betød, at det på den ene side var interessant for danskere at købe ind og bosætte sig i Skåne, mens det for svenskernes vedkommende var lukrativt at søge arbejde i Danmark. En særlig gruppe af danskere, der slog sig ned i Sverige af politiske og praktiske grunde, var dem, der på grund af de danske familiesammenføringsregler ikke kunne få deres udenlandske ægtefælle med ind i Danmark. Inden for de sidste 5-10 år har en hel del af de unge danske familier dog valgt at flytte tilbage til Danmark, efterhånden som børnene nåede skolealderen, huspriserne faldt i Danmark og nye regler på indvandreområdet ændrede forholdene for de blandede ægteskab.

Tendensen, at svenskere er mere orienteret mod Danmark end omvendt, bekræftes, når vi kigger på de svar, der vedrører, hvorvidt informanterne er interesseret i at lære det geografiske nabosprog.

Hele 67 % af danskerne kan ikke tænke sig at lære svensk, mens en lige så stor procentandel, 66 %, af svenskerne siger ja til at lære dansk. Da Teleman gennemførte sine undersøgelser (1981a+b) og konstaterede, at det siden anden verdenskrig har været mere profitabelt for danskere at lære sig svensk end vice versa, var den økonomiske situation en anden, men faktum er, at allerede resultaterne, der fremkom i rapporten fra år 2000 (Christensen & Lundin), pegede i modsat retning. I dag ser vi, at den globale regression i 2008 også har ramt det danske arbejdsmarked, der nu ikke er i stand til at optage svensk arbejdskraft i samme udstrækning som tidligere (Øresundskonsortiet 2013), men vi kan endnu ikke se, at det har haft noget gennemslag i de unge svenskeres indstilling.

Mediemæssig kontakt

Nu kunne man forestille sig, at den kontakt, vi i dag har med nabolandet, ikke nødvendigvis er af den fysiske slags, hvor vi forflytter os geografisk. Vi kan også komme i berøring med hinandens sprog via forskellige medier: bøger, fjernsyn med mere. I sin undersøgelse fra 1994 identificerer Börestam

Uhlmann massemedierne som en vigtigt faktor, der kan fremme og fastholde nabosprogsforståelse. Det ser imidlertid ikke ud til at kunne bidrage i nogen videre udstrækning, når det gælder nutidens unge. Svarene viser nemlig, at de så godt som ikke læser hinandens bøger på originalsprog:

97 % læser danske bøger en gang om året eller mindre, og det tilsvarende tal ligger på 90% for danskernes vedkommende. Her er der ikke sket nogen ændring siden år 2000.

På spørgsmålet om, hvor ofte informanterne ser på dansk respektive svensk fjernsyn, ser svarene ud som følger:

Vi kan altså ikke sige, at man i udpræget grad ser på de programmer, nabolandet udbyder, men det fremgår, at svenskerne ser en anelse mere dansk fjernsyn end danskerne ser svensk. Hvis vi kigger på det månedlige og ugelige forbrug, er det også værd at bemærke, at de tilsvarende tal i 2000 så helt anderledes ud. Dengang var der ikke mindre end 39 % af svenskerne, der så dansk TV én gang om ugen og 21% én gang om måneden. I Danmark så 21 % svensk TV hver uge og 37 % en gang om måneden. Vi ser altså et markant fald, og svaret på det, skal vi ikke kun lede efter i den dalende interesse for nabolandet, vi har påvist blandt de unge, men også i den udvikling inden for fjernsynsmediet, der påbegyndte for 20-30 år, og som stadig tiltager: Vi får flere og flere tv-kanaler, nationale som internationale, hvilket betyder at nabolandets kanaler, der tidligere var det eneste alternativ, forsvinder i mængden. Tidligere var udsendelserne fra nabolandet utvivlsomt med til at holde niveauet

af sprogforståelse oppe, ligesom det eventuelt kunne fastholde og udvikle en generel interesse for landet lige ovre på den anden side.

Det er dog vigtigt i denne sammenhæng at være opmærksom på, at selvom svenskerne ikke zapper over på de danske kanaler, så har de dog mulighed for at se rigeligt med programmer produceret i Danmark med svenske undertekster i svensk tv. Det gælder de internationalt anerkendte danske tv-serier som f.eks. *Rejseholdet* (2000-2003), *Ørnen* (2004), *Forbrydelsen* (2007-) og *Borgen* (2010-). Dertil kan lægges den fælles dansk-svenske serie *Broen*, hvor de danske skuespillere er forsynet med svenske undertekster i Sverige, og de svenske med danske i Danmark.

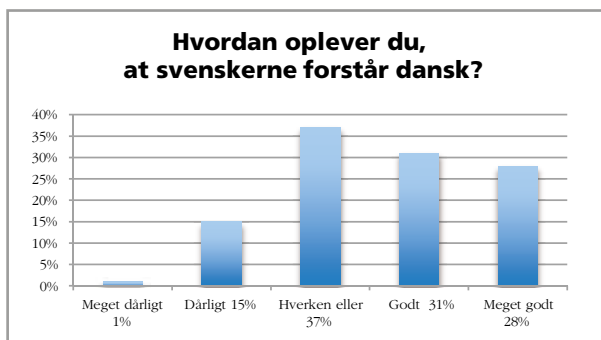
Hvor eksporten går fra Danmark til Sverige, når det gælder tv-serier, går den primært den anden vej, når varen er skønlitteratur. Krimiforfattere som Camilla Läckberg, Liza Marklund, Henning Mankell, Stieg Larsson m.fl. sælger stort i dansk oversættelse.

Afslutningsvis kan vi altså konkludere, at Danmark og Sverige så godt som ikke er i kontakt med hinanden, når det gælder medier på uoversat sprog.

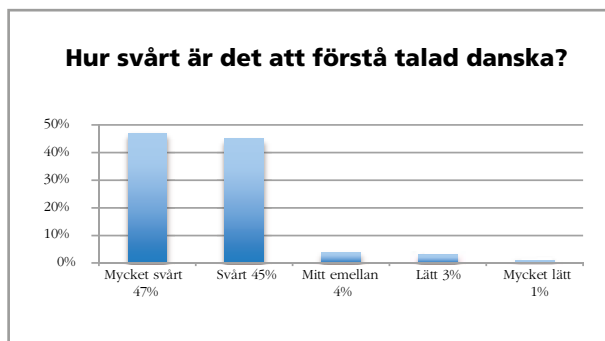
Forstår vi så hinanden?

Vi tager nu fat på studiets primære formål, nemlig at undersøge, hvilke erfaringer de unge har med at forstå hinanden, samt hvilke kommunikationsstrategier de vælger at benytte i blandende samtalerum. Med henblik på at muliggøre en sammenligning har vi som udgangspunkt valgt den attitudeundersøgelse, som blev anvendt i rapporten år 2000 (Christensen & Lundin). Det drejer sig om relativt simple femgraderede Osgood-skalaer bygget på princippet om semantisk differens (se Bijvoet 1998:52). Eleverne blev sat til bedømme forskellige parametre i forhold til adverbier eller adjektiviske modpoler, der gik fra *meget let* til *meget svært*, fra *meget dårligt* til *meget godt* og fra *smukt* til *grimt*.

På spørgsmålet om, hvordan danskerne oplever, at deres samtalepartner fra Sverige forstår dem, svarer de følgende:

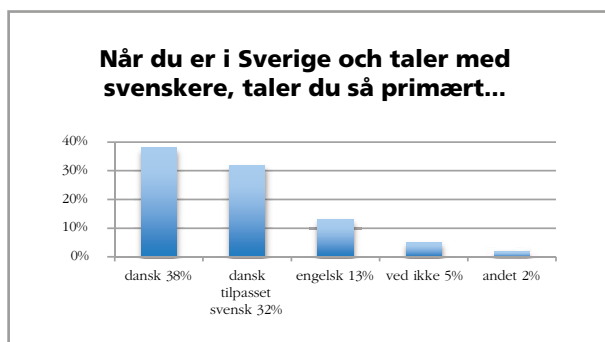

Vi ser, at størstedelen af de adspurgte hovedsageligt graderer naboernes sprogforståelse som *hverken eller*(37%) og *god* (31%) efterfulgt af *meget god* (28%). Dette synes at være en relativt højtestimeret sprogforståelse, og resultatet konvergerer på ingen måde med, hvordan svenskerne selv rapporterer, at de begriber dansk:

Majoriteten, ikke mindre en 92 %, svarer, at det er *svårt* til *mycket svårt*. Kun én procent svarer, at det er *mycket lätt*, og de resterende fordeler sig med 4% på *mitt emellan* och 3% på *lätt*. Hvis vi sammenligner med feltstudiet år 2000, er oplevelsen af, at dansk er vanskeligt, steget med ikke mindre end 19 %, hvilket afspejler, at den generation, vi analyserer i dag, er mindre i Danmark, end den generation vi analyserede i 2000, ligesom de ser mindre dansk fjernsyn og læser færre danske bøger.

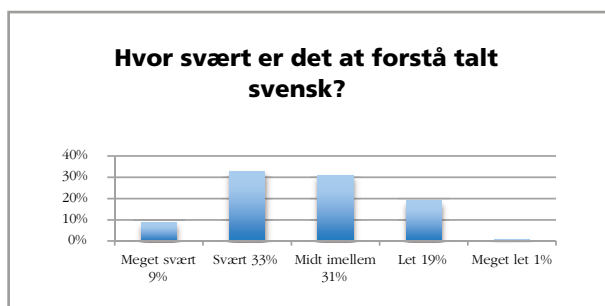
Fejlagtigt tror danskerne altså, at svenskerne forstår dansk, og det er sikkert på den baggrund, at de angiver, at det er deres eget modersmål, eventuelt med en vis tilpasning til svensk, de anvender, når de er i Sverige.

Men hvordan er det muligt at udtale sig om gensidig begribelighed og akkommodation, når der ikke foreligger en egentlig sproglig kontakt? De unge dan-

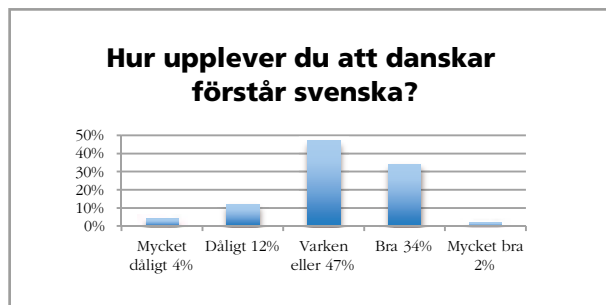
skere er jo praktisk taget aldrig i Sverige, og når de bliver spurgt om, i hvilke udstrækning de omgås med svenskere, siger tallene det samme. Det er derfor fuldt muligt, at de unge danskers udsagn i højere grad afspejler, hvordan de forestiller sig, at en ordveksling med en person fra nabolandet skulle kunne eller burde udspille sig, og kun i mindre grad, hvordan den rent faktisk gør det.

Når vi ser på, hvordan danskerne bedømmer deres egen evne til at forstå svensk, bliver der også peget i den retning.

42 % anser, at talt svensk er *svært* til *meget svært* at begribe. I 2000 var det tal 80 %, og det tal skulle altså være faldet til godt det halve, 42%, samtidig med at danskerne er mindre i kontakt med talt svensk. Det er svært at forestille sig i betragtning af, at tidligere forskning, som allerede nævnt, har demonstreret, at sprogforståelsen står i et direkte forhold til omfanget af den interaktion, der finder sted sprogbrugerne imellem (f.eks. Weinreich 1953 og Wardhaug 1998). Når vi dykker ned i tallene, er der ikke en tydelig sammenhæng mellem bedømmelsen af egne evner til at forstå svensk og frekvensen af besøg i nabolandet, hvad der burde have været. En mulig anledning til, at svarene falder så anderledes ud, kan skyldes, at informanterne i undersøgelsen år 2000, ud over spørgeskemaet, helt konkret blev udsat for en læse- og høreforståelsesprøve og derved i situationen erfarede, hvor vanskeligt det rent faktisk var. I vores undersøgelse er der udelukkende tale om selvrapportering uden forudgående test.

I svenskernes bedømmelse af danskernes evne til at forstå svensk giver størsteparten, næsten halvdelen, et tretal på den femgraderede skala, hvilket kan betyde, at der ikke rigtig bliver taget stilling.

Men hvis vi så kigger på de sproglige strategier, svenskerne, der langt oftere er i Danmark og altså i større udstrækning bliver konfronteret med den reelle sprogsituation, benytter, er det slående, at ikke mindre end 42 % slår over i engelsk. Det tal er for danskerens vedkommende 13 %. Det er alt andet lige ikke så få samlet set, og det sender et signal om den status, engelsk har fået i dag.

English?

I tidligere studier over samtalestrategier i blandende samtalerum mellem skandinaver er det blevet slået fast, at engelsk ikke i større udstrækning udses som strategi (Vikør (1993), Börestam Uhlmann (1994) og Teleman (2001)). Når ikke mindre end 42 % af svenskerne vælger at tale engelsk, vidner det om, at der eventuelt er ved at indfinde sig en ændring i den sproglige omgang, svenskere og danskere har med hinanden.

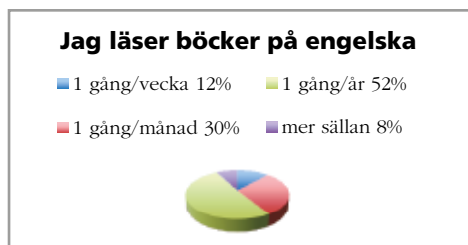
At engelsk byder sig til som et egnet alternativt skyldes ikke kun de vanskeligheder, vi kan opleve med at forstå det geografiske nabosprog, men også den stilling, engelsk er ved at få i dag som et sprog, de fleste unge behersker bedre end nogen generationer før dem. Engelsk er kommet på skoleskemaet i de helt små klasser, vi udsættes for engelsk på nettet, i medierne og både dansk og svensk bliver i stadig højere grad blandet op med engelske gloser og udtryk.

Vores undersøgelse taler også sit tydelige sprog om, at det er den udvikling,

der er i gang. De unge i begge lande anser, at det er *let* til *meget let* at forstå mundtlig engelsk. De er altså af den opfattelse, at de begriber engelsk betydeligt bedre end deres geografiske nabosprog.

Vores undersøgelse viser også, at de unge danskere og svenskere i relativ stor udstrækning læser bøger på engelsk.

Konklusion

Vi kan altså fastslå, at danskere og svenskere stadig anser, at de forstår hinanden i en vis udstrækning, men at oplevelsen synes mere at basere sig på en normativ opfattelse af sprogenes nærhed end på den faktiske virkelighed. Der viser sig også at være en tydelig tendens til at vurdere naboernes evner til at forstå det sprog, man selv taler, højere, end de selv oplever det.

Hvis vi vender tilbage til spørgsmålet om semikommunikation, som vi indledningsvis introducerede, ja, så er den grundlæggende forudsætning for, at den overhovedet skal kunne finde sted, nemlig at samtaleparterne møder hinanden, kun til stede i et begrænset omfang. Samtidig, som det er fremgået, er de unge ikke i videre udstrækning engageret i, hvad nabolandet har at tilbyde, når det gælder fjernsyn og bøger på originalsprog. Den stigende globalisering, EU-medlemskab og et stadig mere internationalt og mobilt arbejdsmarked, betyder formodentlig også på et mere overordnet plan, at vi ikke orienterer os i samme udstrækning mod hinanden, som vi har gjort tidligere. Overhovedet

synes forestillingen om skandinaviske fællesskab, som vi har været vidne til i historien, at være et overstået kapitel. Men det fremgår også, og det allerede i rapporten fra 2000, at svenskerne i væsentlig højere grad end danskerne er åbne over for at bo, arbejde eller studere i Danmark, og en hel del er parat til at lære sproget. Dette har fluktueret gennem årene på baggrund af konjunktursvingninger, politiske forhold og andet, hvilket indebærer, at trenden udmærket kan ændre sig igen.

I undersøgelsen i 2000 var en af de vægtigste konklusioner, at informanter med anden etnisk baggrund i særlig grad var udfordret, når det gjaldt det geografiske nabosprog. Denne faktor giver stort set intet udslag i vores studie, og det lader til at forholde sig sådan, at det fortrin, etniske danskere og svenskere måtte have haft tidligere, er forsvundet. Det kan dels bero på, at den indvandrer-generation, der vokser op nu, er blevet bedre integreret, samt at de etniske danskeres og svenskeres sprogforståelse er dalet.

Vores undersøgelse synes også at bekræfte, hvad andre studier før denne har slået fast, nemlig at danskere er bedre til at forstå svensk end vice versa. Det beror uden tvivl på, at dansk siden middelalderen har gennemgået en udvikling mod stadig mindre distinkt artikulation. Ja, det anses blandt visse forskere, at danske børn er forsinket i deres indlæring af talesproget i forhold til f.eks. svenskere på den baggrund (Bleses & Basbøll 2009). Under alle omstændigheder: Hvis dansk udtalemæssigt har fjernet sig så meget fra det fælles urnordiske udgangspunkt, at mere end 90 % af de unge svenskere synes det er svært at forstå den, og at 42 % går over til at tale engelsk, ja, så synes det rimeligt at stille spørgsmålstegn ved, om der rent faktisk foreligger semikommunikation.

For de unge, som ikke forstår, hvad der bliver sagt, og har problemer med at gøre sig forståelig, ligger det i dag lige for at slå over i engelsk. Begge sider af Sundet, som vores studier viser, påskønner det mere, forstår det bedre og kommer oftere i kontakt med det. Til trods for det, er der vel næppe nogen, der vil kalde engelsk for et nabosprog? Netop forestillingen om skandinavismen, den ydre sproghistorie, har i vid udstrækning ligget til grund for den opfattelse at det, der blev talt i landet ved siden af, var et nabosprog. Vi kan konkludere, at det nok kan være, at dansk og svensk er nabosprog genetisk og geografisk, men ikke helt så tydeligt i praksis længere. Vi må også forvente, at procentdelen, der taler engelsk, vil øge, og at engelsk inden for en overskuelig fremtid bliver det tredje sprog, danskere og svenskere taler sammen.

Når dette er sagt, gælder det imidlertid stadig, at de to sprog i den grad besidder mange ligheder, og måske er det blevet tid til at nærme sig forholdet

mellem dansk og svensk på en ny måde. I stedet for at sige, at der er tale om et nabosprog, man burde forstå, kan vi sige, at der er tale om et fremmedsprog, der er let at lære.

Summary

How well do the young generation of Danes and Swedes understand each other? Not very well, according to a study carried out in Malmö and Copenhagen in the autumn of 2012 and the spring of 2013. The young people do not seem particularly concerned about what is going on just on the other side of the Sound (Øresund), which is thought-provoking in a time when the opportunities to move between the neighbouring countries have never been better, and globalization is more current than ever. We have looked at this development since the Øresund Bridge was completed, and we will raise the question whether it may be time to abandon the traditionally bound and partly romantic view we have had when it comes to the two countries' solidarity and languages.

Referencer

- Bacquin, Mari & Zola Christensen, Robert 2010. "När bara det bästa ändå bliver för lite – eller när idiomatiken går förbi översättaren". IASS-konferensen i Lund.
- Bacquin, Mari & Zola Christensen, Robert 2011. "När sommerfugle bliver till sommarflugor – eller när grannspråk blir främmandespråk", *Språk i Norden 2011*.
- Bleses, Dorthe & Basbøll, Hans: "Er dansk sværere at tilegne sig end svensk?" WWW.sprogmuseet.dk lesedato 09.11.2009.
- Braunmüller, Kurt 2002: "Semicommunication and accomodation: observations from the linguistic situation in Scandinavia", *International Journal of applied linguistics* vol. 12, No. 1
- Bø, Inge 1978: *Ungdom og naboland. En undersøkelse av skolens og fjernsynets betydning for nabospråksforståelsen*. Rogalandforskning 4, Stavanger.
- Börestam Uhlmann, Ulla 1994: *Skandinaver samtaler. Språklige och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, Norrmän och svenskar*. Textgruppen i Uppsala.

- Delsing, Lars-Olof & Lundin Åkesson, Katarina 2005. *Håller språke tihop Norden? En forskningsrapport om Ungdomars förståelse av danska, svenska och norska* (TemaNord 573). Copenhagen: Nordisk ministerråd.
- Haugen, E. 1966. "Semicommunication: The language gap in Scandinavian", i *Social Inquiry* 33.
- Kloss, H. 1967. 'Abstandlanguages and Ausbaulanguages', i *Anthropological-linguistics* 9.
- Lundin, Katarina & Zola Christensen, Robert 2001. *Grannspråksförståelse i Öresundsregionen år 2000*. Nordlund
- Lundin, Katarina & Zola Christensen, Robert 2001. "Kommunikationsstrategier i svensk-danska samtalerum – några Inledande iakttagelser" *Språk i Norden 2007*.
- Maurrud, Övind 1976: *Nabospråkförståelse i Skandinavien. En undersökelse om gjensidig förståelse av tale- och skriftspråk i Danmark, Norge og Sverige*. Nordisk utredningsserie 13, Stockholm.
- Osgood, Charles E. 1969: "The nature and measurement of meaning", i *Semantic differential technique*. Chicago.
- Sanders, Hanne 2007. "Öresundsregionen i avisen. Danmark i Sydsvenska Dagbladet 1895-2005", i *Öresundsgränser. Rörelser, möten och visioner i tid och rum*, Stubbergaard
- Telemann, Ulf 1981a: "Om förståelse i allmänhet och om förståelse via grannspråken i synnerhet. Referat och kommentar till diskussionen i sektionen Den lexikala-semantiska komponenten i den nordiska hörförståelsen", i *Internordisk språkförståelse*.
- Telemann, Ulf 1981b: Dansk-svensk hörförståelse: Är det orden eller uttalet som är mest hindersamme? I *Internordisk språkförståelse*.
- Telemann, Ulf 2001 (u.a.): *Øresundsspråk*
- Vikør, Lars 1993: *The Nordic Languages*. Novus Press.
- Wardhaug, Ronald 1998: *An introduction to Sociolinguistics*. Blackwell Publishers.
- Weinrich, Uriel 1953: *Languages in contact*. The Hague.

Øresunds Konsortiet 2010:<http://www.femern.dk/material-folder/documents/2011-publikationer/10-ar-oresundsbron-og-regionen>

Øresunds Konsortiet 2013. Øresundsbron og regionen: <http://dk.oresundsbron.com/page/1077>

Mari Bacquin er lektor i fransk ved Lunds universitet.

Robert Zola Christensen er lektor i dansk ved Lunds universitet.